

RENAȘTEREA

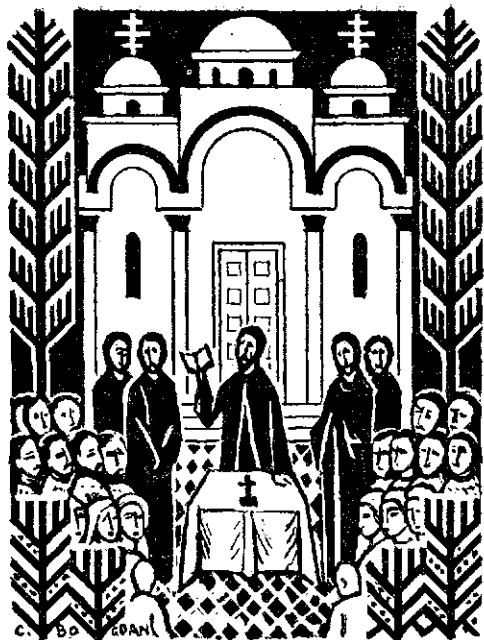
ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VĂDULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
— Abonamentul: 450 Lei la an —

Redactor: Protoereu D. ANTAL
CLUJ, Strada Iuliu Maniu Nr. 31

CUPRINSUL:

Convocarea Colegiului electoral pentru alegerea de episcopi. — Convocarea congresului național-bisericesc mitropolitan. — *Red.*: Se întregesc eparhiile vacante. — *Pr. Ion Goron*: Psihologia sectarului român. — *Pr. Al. Tomuș*: Sărbători românești pe câmpia Transilvaniei. — *Prof. Ioil Ghiurițan*: Repriviri asupra trecutului parohiei Unguraș, jud. Sălaj. — Cronică. — Convocarea conferinței preoțești a protopopiatului Abrud.

MIRON

Din mila lui Dumnezeu Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Iubiților și Venerabililor membri ai Congresului electoral pentru alegerea episcopilor și arhiepiscopilor-mitropoliți ai Bisericii Ortodoxe autocefale române.

Har și Pace dela Dumnezeu Tatăl, Binecuvântare dela Domnul nostru Iisus Hristos și întărire dela Duhul Sfânt.

Pe temeiul articolului 12 din Legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe autocefale române și al art. 9 aliniatului j) din Statutul acelei legi, precum și art. 11, 12 și 121 din acelaș Statut, convocăm:

COLEGIUL ELECTORAL PENTRU ALEGEREA EPISCOPIILOR ȘI ARHIEPISCOPIILOR-MITROPOLIȚI, în zilele de 19, 20 și 21 Octomvrie 1933, la orele 10 dimineața, când se va săvârși cuvenita slujbă religioasă în Catedrala Patriarhiei.

În aceleași zile, după terminarea sfintei slujbe, va avea loc deschiderea Colegiului electoral în palatul Camerei Deputaților și îndată se va proceda la alegerea de episcopi în scaunele văduvite ale Sf. și de Dumnezeu păzitelor Episcopii a *Hușilor, Ismailului și Caransebeșului*.

Seara, în ajunul alegerii, potrivit canoanelor și datinei străvechi, se va sluji în Catedrala Patriarhiei obișnuita priveghere.

Data în reședința Noastră Patriarhală din București, astăzi 30 Septemvrie 1933.

Președinte,

NICOLAE

din îndurarea lui Dumnezeu Arhiepiscop al Arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Românilor ortodocși din Ardeal, Bănat, Crișana și Maramurăș.

Preasfințiților frați Episcopi, Venerabilelor Consilii eparhiale, onoraților deputați congresuali, iubitului cler și popor din mitropolia Noastră, dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și binecuvântarea Noastră, arhierescă.

Având în vedere dispozițiile Art. 38 din Legea pentru organizarea Bisericii ortodoxe române și dispozițiile §§-ilor 151 și 152 din Statutul organic votat în congresul național-bisericesc din 1868, convocăm și prin aceasta declarăm de convocat

congresul național-bisericesc

al mitropoliei noastre în sesiune ordinară în biserica catedrală din Sibiu, pe ziua de **14 Octomvrie a. c., ora 9 a. m.**, în care zi, după terminarea serviciului divin va urma imediat deschiderea congresului și vor începe lucrările lui, conform regulamentului intern.

Dat în reședința Noastră arhiepiscopescă mitropolitană din Sibiu, la 27 Septemv. 1933.

Nr. 357—1933 M.

(ss) **NICOLAE,**
Arhiepiscop și Mitropolit.

Se întregesc episcopii vacante.

După cum se poate vedea din primă pagină, colegiul electoral pentru alegerea de episcopi în cele trei eparhii vacante, a fost convocat pe zilele de 19, 20 și 21 Octomvrie c. Este o noutate de mult așteptată și de care ne bucurăm din toată inima, căci prin aceasta a eșit învingătoare actuala lege de organizare a bisericii noastre și ierarhia sa, cu toți cei ce au susținut-o, învingând ceata uneltitorilor cari au au vrut să-și facă, prin schimbarea legii, jocul intereselor personale. De aici înainte ne interesează rezultatul final al acestor trei alegeri.

Rar se va mai da ocazie ca în trei zile, după o altă, să se aleagă trei episcopi în trei episcopii, fiecare foarte importantă prin istoria și importanța ei.

Întâi e episcopia Hușilor, nu prea mare prin estindere, însă importantă prin vechimea ei istorică din trecut și episcopii de valoare ce i s'au perindat la conducere. Viața ei istorică din trecut, prea puțin trăitoare în vremea din urmă, îi impune un șef ierarhic înzestrat cu depline calități, care

din mică să o facă voinică pe terenul vieții bisericești și religioase-morale. Dintre candidații doritori de a ocupa scaunul vlădicesc dela Huși, noi am vedea mai potrivit unul din vechiul regat, care pe lângă duh preoțesc și știință teologică să aibă și însușiri gospodărești, cam hulite la vlădicii noștrii de origine ardeleană, însă foarte necesare unui episcop în vremurile acestea de purtare vitregă a statului față de biserică.

A doua e episcopia Ismailului și Cetății Albe. Fiind în graniță cu Rusia, în ea se frământă și ideile și credințele cele mai extremiste. Viitorul ei stăpân trebuie să-i fie, pe lângă șef spiritual și șef național și încă dintre cei mai dotați, ca maselor de credincioși să le inspire cea mai înfocată dragoste de neam și țară, în stare să reziste ca și până acum puvoiiului de anarhizare sufletească revărsat încontinuu de bolșevici. Un astfel de vlădică credem că se poate afla numai între candidații distinși din vechiul regat.

Vine acum a treia episcopie, a Caransebeșului. Bănățenii încă în primele zile

dupăce a devenit episcopia vacantă, și-au spus răspicat dorința de a-și alege un vlădică bănățean. E o dorință absolut justă, însă cu o singură condițiune, de a-și alege pe cel mai vrednic, cu care să le poată fi fală. După cât se știe până acum, se pare că au aflat pe candidatul cel mai potrivit, om al bisericii și nu al politicii, pe lângă care s'a grupat în mod sincer majoritatea bănățenilor.

În sarcina noului vlădică stă sarcina grea de a da o nouă viață acestei eparhii și poate chiar și realizarea proiectului de a-i muta reședința la Timișoara, fapt ce singur îi va da o mare și neașteptată înviorare.

Și eparhia aceasta ca și cea a Ismailului este în graniță, însă în granița de apus de unde ideile nu trebuie respinse ci interceptate și asimilate în forma de cultură sufletească nu însă de civilizație superficială și stricătoare de moravuri. O însușire principală a noului vlădică îi va fi cultura aleasă și bine asimilată.

În unele reviste și ziare s'a propus, în principiu, pentru Caransebeș un candidat din vechiul regat, ca o reciprocitate pentru cei patru arhieri ardeleni aleși dincolo. Biserica ardeleană într'adevăr ar trebui să vadă cu ochi buni o astfel de propunere, căci prin un episcop din vechiul regat s'ar împreuna multe cărări cari azi ne despart, s'ar reinvia multe tradiții vechi ortodoxe, părăsite sub influința catolicismului și reformatiei. Cel ce ar fi să vină în Ardeal ar trebui mai întâi să ne cunoască rânduile de aici, să se lase a fi mai bine cunoscut. Până azi nici unul din candidații serioși de vlădicie din vechiul regat nu și-a luat osteneala de a descinde mai des în ținuturile alipite, ca să fie cunoscut și ca om, ceea ce valorează mai mult decât a fi cunoscut din scris. Creindu-și simpatii își creia și cale spre un scaun vlădicesc.

Dorim P. Ven. Colegiu electoral să depună toate eforturile pentru a alege pe cei mai vrednici dintre candidați, căci cu cât alegerile vor fi mai reușite cu atât vor da mai mult drept de viață actualei legi de organizare a bisericii, credincioșilor din aceste eparhii le vor da adevărați părinți sufletești, iar bisericii în general o întărire de prestigiu în trei părți importante ale țării.

Red.

Psihologia sectarului român.

1. Psihologia religioasă.

Dacă religia, în formele ei sociale-istorice, are în viața umană marele rol de a asigura omogenitatea ideologiei colective și de a-i învăța pe oameni marea lege a datoriei, — sectele, prin individualismul lor exagerat și prin orientarea lor apocaliptică, constituie o notă discordantă în sinul societății. Ele sunt pentru viața spirituală-religioasă întocmai ca bolnavii pentru igiena publică. Focare de infecțiune. Dar numai studiul amănunțit a acestor cazuri de boală ne pot indica mijloacele de profilaxie. Sectele vădesc lipsurile reale, de cari suferă bisericile istorice.

Din acest motiv biserica e deobligată să acorde atențiunea cuvenită problemei sectare. Bogata literatură ce o avem asupra acestui obiect constituie dovada, că biserica nu își neglijează datoria.

În sinul bisericii românești s'au ocupat cu problema sectară oameni de o necontestată valoare științifică. Dacă totuși îndrăznesc și eu să atac aceasta problemă, vina e a părintelui Eftimie-Fărău. (Vina ori meritul; aceasta o vor constata cetitorii). În trei articole publicate în coloanele acestei reviste Sfinția Sa vrea să ne deie explicarea psihologică a apariției sectelor. Am însă impresia, că Sfinția Sa a alunecat alături și, în loc să ne dea explicarea psihologică, se pierde în considerațiuni de ordin istoric și social.

Dar e un necontestat merit al Sfinției Sale, că a relevat latura psihologică a problemei, destul de neglijată până acum. Psihologia poate să ne dea contribuții foarte prețioase la înțelegerea mentalității și a atitudinii sectarilor.

Rolul psihologiei religioase e de a încerca să pătrundă cât mai adânc în interiorul sufletului uman, unde de fapt se petrec trăirile religioase, să analizeze procesul de desfășurare a acestor trăiri, să găsească factorii, cari le influențează și rolul pe care îl îndeplinesc în viața umană.

Antagonismul dintre raționalismul francez și empirismul englez se observă și pe terenul curentelor din psihologia religioasă. Raționalismul caută originea religiei în ra-

țiune, în ideile „a priori“, empirismul în sentimente. După empiriști oamenii au în afară de simțurile obișnuite un simț intern, instinctiv, din care derivă comportamentul religios chiar împotriva oricărui argument rațional.

Cei mai de seamă cercetători îi are psihologia religioasă între psihologii aparținători curentului empirist, mai ales în America. În fruntea acestora stă W. James, ale cărui cercetări înseamnă o nouă epocă în domeniul psihologiei religioase.

Rezultatele frumoase, la cari a ajuns psihologia empirică în studiul religiei, sunt a se atribui mai ales metodei de lucru a acesteia. Nu se apropie de religie cu idei preconceptuate, nu se preocupă de adevărul și de valoarea învățăturilor ori practicilor religioase, ci cercetează realitatea empirică și se bazează pe studiul obiectiv a faptelor. Ea se mulțumește să observe și să clasifice fenomenele religioase, interzicându-și o explicare de ordin axiologic a acestor fenomene, lăsând aceasta în grija teologiei și a filosofiei.

Mai ales teologia practică — morală și pastorală — ar putea câștiga mult întregând în sistematizările ei datele psihologiei religioase. Gândul acesta m'a determinat să încerc a studia sectarismul după metodele psihologiei empirice.

În articolele ce vor urma voi publica modestele rezultate la cari am ajuns până acum. În prealabil însă cred necesar să fac câteva considerațiuni de ordin general asupra religiei considerate ca realitate psihologică și socială.

2. Trăirea religioasă.

Realitatea empirică, care poate forma obiect de studiu pentru psihologie, e trăirea religioasă. Trăirea religioasă, ca proces psihic, trebuie să treacă prin următoarele faze: 1) trebuință, 2) tendință, 3) reacțiune și 4) satisfacere. Rezultatul întregului proces va fi îmbogățirea spiritului cu o cunoaștere, cu o semnificație, care pune în legătură pe individul cunoscător cu cosmosul încunjurător. Din punct de vedere ideal, ținând seamă numai de procesul psihic, nu și de cel fiziologic, ori ce trebuință e satisfăcută prin o semnificație. Iar această semnificație, umplând conștiința, preface

conștiința în voință. Astfel ori ce trăire dă naștere unei acțiuni.

Procesul trăirii religioase în trăsăturile lui fundamentale e următorul:

1. Trebuința = conștiința finalității, neputinței umane, starea de imperfecțiune, de păcătoșenie.

2. Tendința = dorul după mântuire, după viață deplină și nemărginită, care ne lipsește.

3. Reacțiune = credința religioasă, o nouă funcțiune a spiritului, care prinde obiectul menit să satisfacă trebuința, atribuind realitate imaginii divinității.

4. Satisfacere = beatitudine, stare de eliberare, de siguranță.

Trăirea religioasă variază dela individ la individ după construcția psiho-fizică a fiecăruia.

Variația poate fi în gradul de *intensitate*. James constată, că trăirea religioasă ca fapt psihologic sui generis e foarte rară în realitate. Acești puțini, aleși, sunt caracterizați ca având *religia viziunii*. Majoritatea oamenilor primesc trăirile religioase din mâna altora, au deci *religia voinței*. Dar diferența între forma primă și a doua e numai de intensitate. De aici rezultă un fapt foarte important: credința poate fi educată.

Variația se manifestează și pe latura *emotivă*. Din acest punct de vedere avem două tipuri extreme ale trăirii religioase: *optimiști și pesimiști*. Optimiștii aproape nu au conștiința păcatului, admiră armonia Universului, nu sunt preocupați de propria lor soartă, nu au simț pentru latura întunecoasă, dureroasă, a vieții. Sufletul lor e plin de iubire. De aceștia e strein ori ce gând de ascetism; dorința lor e să distreze atențiunea oamenilor dela boală, suferință și moarte. În sufletul optimiștilor nu există nici o dorință de renaștere. — Pesimiștii sunt tocmai contrarul. Pentru ei lumea e valea plângerii. Pentru ei cea mai arzătoare problemă e mântuirea. Cei mai mulți dintre ei sunt în luptă cu vre-o pasiune.

Obvin variații și în ceea ce privește *directiva* comportamentului religios. Din acest punct de vedere cele două extreme le formează *tipul obiectiv* și *tipul mistic*. Atenția celui dintâi e îndreptată asupra lumii reale. Legăturile lui cu divinitatea au un caracter de obiectivitate, de raționalitate, de legali-

tate. — Misticul își îndreaptă atenția în spre „irațional“; legătura lui cu divinitatea e de ordin subiectiv, de uniune cu Dumnezeu sau chiar o absorbire în substanța divină. Credința, ori funcțiunile prin cari se manifestează, pot fi defectuoase și din acest motiv putem găsi contraziceri între religie deoparte și între rațiune și acțiune de altă parte.

Toate aceste variații permit infinite posibilități de combinație, ceea ce explică deplin infinita varietate a manifestațiunilor de ordin religios. Dar în toate cazurile credința în Dumnezeu împrumută omului o atitudine de stăpân, de creator, de protector față de lume, însoțită de sentimentul independenței și a libertății, zice Guyau. Iar James adaogă: sentimentul religios e o afecțiune, care ne înviorează întocmai ca un mijloc tonic. Tolstoi numește credința între puterile, prin cari trăește omul. Lipsa ei totală înseamnă sucombare. Adeseori e numai un entusiasm nedefinit, aproape fără conținut intelectual, dar joacă, totuși, un rol important.

Pr. Ion Goron.

88 CONFERINȚE PREOȚEȘTI ȘI CERCURI RELIGIOASE 88

Sărbători românești pe câmpia Transilvaniei.

— Cercul religios din Căian. —

Este o datină veche, ca poporul din plasa Mociu fără deosebire de credință și naționalitate, să s'adune în ziua sărbătorii Nașterii Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, în comuna Căian, unde împreună să roage pe Dumnezeu și să preamărească în cântări pe Sfânta Fecioară Maria. Mănați de acest gând și de acea poruncă părintească, s'au adunat în acest an preoții ortodocși din comunele Bărâi, Soat, Mociu și Geaca în cerc religios în comuna Căian. Venirea tuturor preoților în frunte cu șeful lor, cu P. On. domn protopop al Clujului, N. Vasiu, a fost un mijloc prin care s'a adus vrednicilor creștini din Căian, cele mai mari laude, că știu să țină și să apere, ceea ce au moștenit dela părinți și în ce au fost botezați și că făcându-se „tuturor toate“, au știut să scoată vrajba dintre frați, bine știind că Dumnezeu așa vrea „să-l rugăm cu o gură și cu o inimă și adunați într'o

singură casă, căci a grăit prin gura psalmistului: „iată acum ce e bun sau ce e frumos, fără numai a locuși frații împreună: că întru aceasta a făgăduit Domnul viața de veci“. *)

După atâtea zile reci și ploioase, ziua de 8 Septembrie, încă de dimineața se arată a fi o zi frumoasă. Cerul serba împreună cu pământul Nașterea Maici Îngerilor. De prin toate direcțiunile, se vedeau intrând în Căian pâlcuri, pâlcuri de pelerini îmbrăcați în haine de sărbătoare, îndreptându-se spre modesta bisericuță de lemn a satului, din vârful unui deal, înconjurată de o pădure de pomi. Ba dintr'o direcție — dinspre comuna Bărâi — se vedea venind un grup compact de creștini, împodobiți cu prapori și cântând imnuri creștine. La orele 8, clopotele au anunțat începerea serviciului divin, când deja bisericuța era neîncăpătoare pentru creștinii adunați la închinare, fiind siliți cei mai mulți să stea afară. Până când un preot săvârșea utrenia și pregătea sf. Proscomidie, ceilalți spovedeau, în corturi de frunze anume făcute spre acest scop în jurul biserici. După ce se săvârșesc toate cele prescrise, preoții îmbrăcați în odăjdii strălucitoare, luând cu sine toate cele trebuincioase, însoțiți de cântările cântăreților din strane, de glasul clopotelor și de popor, ies din biserică și se îndreaptă spre un altar de frunză, împodobit cu icoane, cu flori și cu scoarțe românești, unde având în frunte pe P. On. domn Protopop N. Vasiu, săvârșesc sf. Liturghie, la care se împărtășesc cu sf. taine câteva sate de creștini și creștine. La fine a predicat, cu talentu-i oratoric cunoscut P. On. D. Protopop N. Vasiu, despre sf. Fecioara Maria. A scos în evidență momentele cele mai însemnate din viața sf. Fecioare și cu ajutorul alor trei exemple reale — o minune din Constantinople, a vinde-

*) Aci se face aluzie la acest fapt, care poate nu e de toți știut: Ca din senin a fost improprietărită parohia unită din Căian, cu 52 jug. pământ, fără ca această parohie să existe. Erau în Căian vre-o 100 suflete (fete măritate cu feciori însurați din comunele din jur), cari n'au dorit nici odată în Căian altă biserică decât cea care a existat din strămoși. Preotul și toți fruntașii bisericii ortodoxe, s'au pus energie pe lucru și au obținut frumosul rezultat al convertirii tuturor uniților și formal pentru ortodoxie, evitând prin această energie și dragoste a lor către neam și lege, divizarea românilor și ajungerea în majoritate a elementului minoritar. Parohia unită dăinuiește însă pe hârtic, folosind cele 52 jug. de pământ supte din pășunatul comunal.

cării fetiții dela M.-rea Hodoș-Bodrog și ziua intrării României în războiul mondial — a îndemnat mulțimea creștinilor „ce cu sete sorbeau cuvintele Lui“ să aibă credință vie în Maica lui Iisus Cristos. Cuvintele meșterului vorbitor și frumosul cor țărănesc din Băraii, condus de harnicul învățător Frățilă, au făcut o impresie nedescrisă asupra miilor de pelerini. Pe urmă peste o mulțime de suferinzi, s'a săvârșit sf. taină a Maslului.

După o muncă grea, dar cu mulțumirea în suflet, ne-am îndreptat apoi spre ospitaliera casă a preotului local, Ioan Lazar, unde am serbat bucuria familiei: botezul noului născut Mircea Titu Lazar. Nașă a fost P. On. Dnă Protopop N. VasIU, iar preot botezător subsemnatul.

La orele 4 p. m., la școala primară s'a dat o serbare, condusă de inv. dir. I. Neamțu, profitul căruia se va vărsa în fondul monumentului eroilor din acea comună. Serbarea a constat din cântece, monoloage și jocuri naționale.

Târziu, târziu seara, ne-am despărțit unul față de celalalt cu adevărat frățește, îndreptându-ne fiecare către ale sale. Ne-am întors acasă mulțumiți pentru prezent și hotărâți pentru viitor. Mulțumiți că ziua Nașterii Preasfintei Fecioare Maria a fost serbată în Căian cu mult mai frumos ca în anii precedenți și hotărâți a pune fiecare din noi toate puterile noastre spirituale și trupești, în serviciul bisericii și a scumpei noastre țări.

Pr. Al. Tomuş.

Repriviri asupra trecutului parohiei Unguraș, jud. Sălaj.

Comuna Unguraș este situată pe ambele părți a șoselei naționale Cluj-Șimleu, sectorul kmtral 66—64, unde această șosea e încrucișată de drumul județean Jibou-Ciucea, pe malul stâng al Agrijului, un afluent al râului Someș.

Împrejmuată de codri, cu biserica sa de cărămidă, cu primăria, școala primară cu două săli de învățământ, cu podul masiv de fer peste Agrij, cu casele sale curățele, face bună impresie asupra călătorilor cari în goana vehiculelor de azi o traversează pe șoseaua largă și bine întreținută.

Trecutul acestei parohii este înrădăcinat

adânc în istorie și datele ce le avem dovedesc că această comună a avut și zile de înflorire.

Istoriografi des pomeniți și apreciați, pe baze de date neîndoelnice adevăresc și susțin că această localitate ca și comună politică datează de pe timpul Romanilor.

„Romanii au locuit în (Magyaregregy) Unguraș și era numită „Castrul Largiana“. Monografia jud. Sălaj de Dr. M. Petri I. p. 42. „În Unguraș partea de hotar „Cetatea“ și azi se găsesc rămășițele păreților de cărămidă și monede vechi romane“. Ibidem II. p. 10.

În partea de hotar susamintită s'a găsit monede de aur și argint de pe timpul lui Traian, Imperator Galba, Iulius Cesar, Augustus, cărămizi cu inscripția: C. I. H. I. S. P. I. (Cohores prima ispanorum) dintre cari câteva exemplare trimise de subsemnatul la Muzeul „Astrei“ în Sibiu. Iar în altă parte de hotar numită „Troian“ și azi se păstrează urme de drumuri bine trasate, ca tot atâtea dovezi că pe aici au staționat legionarii vulturului roman.

Comuna în vechime nu era situată pe locul de azi, ci în partea de hotar numită „Valea-Seacă“, „Curmătura“, după cum ne spune tradiția și după cum afirmă monografistul Dr. M. Petri III. p. 335.

Arheologul ungar G. Teglaš fost profesor în Deva, în anul 1912 cu ocaziunea unei excursii spunea că în fântâna din „Valea-Seacă“ sunt ascunse mari bogății de pe timpul retragerii Romanilor. Această declarație a sa a dat anză la mai multe săpături, cari nu puteau duce la nici un rezultat, deoarece până la adâncimea de 5-6 m. de unde vin isvoarele nu se putea merge, iar care ar fi fost fântâna vizată n'a putut-o spune nici arheologul, cu atât mai vârtos că această parte de hotar abundă în isvoare și fântânele.

Hodor în tratatul său despre județul Dobâca, la care a aparținut comuna în vechime, (carte apărută la 1837 în Cluj, în limba maghiară) la pag. 526 afirmă, că numirea comunei în scrisorile vechi — ungrești bineînțelese — a fost „Egred“.

În monografia lui Dr. M. Petri III. p. 335 cetim: „La 8 Decembrie 1310, maistrul Nicolae fiul baronului Mikod primește privilegiul dela Regele Carol I. (Robert) ca în

Unguraș, atât el cât și urmașii lui, după vehiculele încărcate cu șatre și alte mărfuri în loc de 1 dinar să poată încasa 2 dinari. Primește anume acest privilegiu mai ales pentru aceea că pe Regele Carol Robert în primul său drum prin Ardeal l-a găzduit în mod regal pe moșia sa din Unguraș", iar această afirmație și-o bazează „pe colecția documentelor Muzeului Ardelean“.

Hodor în istoria județului Dobâca p. 527 scrie: „Ungurașul este sediu de plasă — numită uneori plasa dela poala Meseșului — cu o vechime de peste 300 ani“.

Tot monografistul susamintit scrie că în hotarul comunei Unguraș a tăbărit principele ardelean Fr. Racoți înainte de bătălia dela Jibou pe care a și pierdut-o, iar la 19 Iulie 1551 regina Izabella, mama principelui ardelean Ioan Zapolia a petrecut o noapte în Unguraș, când a părăsit Ardealul“. La acest episod tradiția mai adaugă că la această ocazie regina Izabella a încrestat pe un copac din Căurul-Jarnăului literile „S. F. V.“ („Sic fata voluere) — Așa a voit soartea.“

Plasa Unguraș în anul 1838 pentru cumpărarea parlamentului unguresc (casa Țării) a achitat erariului provincial 414 galbeni imperiali și 14 cr. după 89 $\frac{1}{2}$ fumuri (vezi Hodor p. 541). Conform datelor istorice celelalte plase sub acest titlu n'au achitat decât $\frac{1}{2}$ cât Ungurașul, iar altele abia a 3-a parte, din care fapt deducem că plasa acestui sediu avea considerabilă estensiune. Comunele plasei Unguraș (vezi Hodor p. 26) Sângeorzul de Meseș, Buciumi, Bodia, Bozna, Treznea, Păușa, Ciumărna, Unguraș, Agriș, Chichișa, Stâna, Romita, Gâlpăia, Brusturi, Lupoiaia, Borza, Dol, Sântămăria, Simihai, Oguț, Miluan.

În anul 1576 Ștefan Bathori principele Ardealului deposedează pentru infidelitate pe Carol de Dragh de moșia „Unguraș“ și o donează lui Ladislau Zombori, iar urmașii acestuia o predau în anul 1602 generalului G. Basta, rivalul lui Mihai-Viteazul (vezi Arhivele Statului Ungar și capitoliului Alba-Iulia 86).

Hodor în istoria sa la pagina 528 scrie: „Oficiul postal din Unguraș funcționează din anul 1722.“

Datele istorice dovedesc deci, că această localitate avea o importanță deosebită

atât din punct de vedere politic-administrativ cât și din punct de vedere al traficului de mărfuri, a comunicației, desfășurându-se pe aici transportul din Ardeal spre Ungaria și viceversa peste „Poarta de fer“ azi Vașcapău, spre poarta „Meseșiană“.

Dovedesc totodată că pe acest traseu de comunicație s'au desfășurat și transporturi de trupe, cum a fost la 1551 cea a trupelor imperiale conduse de generalii Loșonți, Bathori, Nadasdi și Castalda c/a Izabellei și generalului său Mennharth (Hodor p. 527), cea a lui Fr. Racoți în lupta spre Jibou, amintită mai sus. Fapte cari în tradiția locală trăesc și azi cu episoade destul de triste pentru noi Români, ca reminențenți din „vremea Kurujilor“ cum o numește populația.

Considerând că această cale era cea mai scurtă spre poarta Meseșiana cu direcția Sălaj, e mai mult ca probabil că și Mihai-teazul să fi trecut pe aici cu armata sa spre biruința dela Guruslău. Isoarele ce ne stau la dispoziție însă nu indică urme în această privință, probabil și din motivul ca eroul național și rolul său sculptor să nu poată fi scos în relief. Acestea nu spun nimic, nici chiar, despre lupta sa dela Guruslău. Tradiția vorbește nebulos de tot și de o invaziune îngrozitoare a unui neam păgân, care cu fier și foc a nimicit tot ce a găsit în cale. Mai mult ca probabil această tradiție vizează pe Tătari.

Tot atâtea evenimente cari nu au putut trece fără urme, — ci sigur acestea au nimicit și Cetatea Romană de odinioară, și Biserica de mai târziu și alte edificii cari au găzduit odinioară capete încoronate și a căror urme bine pronunțate se pot găsi și azi ici și colea. În anul 1914 bunăoară, când s'a săpat temelia bisericii noi, la o adâncime de 3 $\frac{1}{2}$ m. s'a găsit o adevărată hecatombă cu o mulțime de oase de om (cranii, brațe etc.), îngropate sub dărîmături de zid, iar mai jos o peatră mare pe mijloc cu o încreștătură de cruce, care nu putea fi altceva decât peatra de temelie a vechei biserici. Proveniența acestei hecatombe nu o putem explica altfel decât numai așa, că năvălitorii nimicind tot ce-au aflat în cale, au tăbărit și asupra bisericii unde s'au refugiat creștinii și dărîmând biserica acolo i-a îngropat.

Cunoscând acestea ne putem explica ușor creșterea slabă, mai bine zis descreșterea populației din această localitate. „Transilvania“ organul „Astrei“ IX. 1901, p. 286 spune că în anul 1733 Ungurașul avea numai 70 familii românești.

Ce ne interesează din punct de vedere bisericesc este faptul că Baliță și Dragoș (după monografistul Dr. Petri „Dragfi și Balk magnați unguri de origine română“ II. p. 26, iar după mărturisirea eruditului nostru profesor Dr. I. Lupaș „voevozi de Maramureș“) au primit la 13 August 1391 dela Patriarhul Antonie din Constantinopol dreptul de „Stavropighie“ peste Chioar-Unguraș, părțile sălăjene, Satu-Mare și Bihor (vezi Epocile principale în Istoria Românilor p. 52).

(Va urma)

Prot. Ioil Ghiurișan.

CRONICA

Hirotoniri. La sfârșitul luni Septembrie și la începutul luni Octomvrie P. Sf. Sa a hirotonit întru preoți pe următorii clerici: *Gheorghe Albu*, capelan în Geoagiul-de-sus; *Ioan Hânsa* pentru Galați, prot. Abrud; Tr. *Pleșa*, pentru parohia Răcătău; *Gheorghe Muntean*, pentru Muncel-Fălcușă; seminaristii *Nicolae Gh. Mihai*, pentru Mogoș-Valea Barnei și *Nicolae P. Vasilescu*, pentru Poiana-Porcului din Maramureș iar pe ierodiaconul *Inochentie Ciocodan*, întru ieromonah pentru Mănăstirea Piatra Fântânelor.

Sfințirea bisericii din Aghireș se va face în ziua de Duminecă, 8 Octomvrie c., de către P. On. prot. D. Antal, rev. ep. și P. On. diacon Dr. Orest Bucevschi, profesor la Academia teologică.

Mișcarea populației în România. După datele cuprinse în ultimul număr al „Buletinului Demografic“, în cursul luni Mai 1933, la 1000 locuitori am avut 32 nașteri, față de 36 în anul trecut și 18 decese, față de 20 în anul trecut. Excedentul din acest an e 14,1 față de 16,1 în anul trecut. Căsătorii s'au încheiat 14,1, față de 16,1 din anul trecut, iar la 100 căsătorii au fost 9,4 divorțuri, față de 8,5 anul trecut. Născuți morți 2,2, față de 1,9 a. tr., iar decese sub un an 16,8, față de 16,9

anul trecut. Aceste date au fost raportate la 18,542.074 locuitori, cifră, la care în 1 Ianuarie 1933 a fost evaluată populația.

Deces. Preotul pensionat Dumitru Muntean, fost paroh în Finciu, a adormit în Domnul în ziua de 30 Septemvrie c., în al 70 an al vieții și 40 al preoției. În mormântarea a avut loc în Cluj, fiind săvârșit prohodul de către P. On. protopop A. Muntean, preoții T. Toader, A. Mușat și diacon V. Bogdan. Răspunsurile au fost date de corul teologilor. Transmitem on. familiei sincerile noastre condoleanțe.

Problema hirotonirilor bisericii anglicane. Sfântul Sinod a instituit o comisiune alcătuită din profesorii universitari: pr. I. Mihăilescu, Dr. D. Boroianu, Teodor M. Popescu (dela Facultatea de teologie din București), Dr. V. Gheorghiu, Pr. Dr. V. Seșan și V. Loichiță (dela Facultatea de teologie din Cernăuți), care să studieze din punct de vedere dogmatic-canonice și istoric problema hirotoniilor anglicane.

CONVOACARE.

Conferința preotească a protopopiatului Abrud, se convoacă pe *Duminecă în 15 Octomvrie a. c.*, în parohia *Zlatna*, cu următoarea

Ordine de zi:

1. La ora 9 serviciu divin în sobor, cu predică de pr. Ștefan Moldovan, „Pilda Sămănătorului“.

2. Deschiderea conferinței, constatarea celor prezenți și constituirea biroului.

3. Prin ce mijloace s'ar putea obține îmbunătățirea veniturilor preoțești din parohie, (în afară de salariul de stat), eventual crearea de venituri noi (pomeniri, parastase, servicii particulare, stole, fonduri parohiale, venituri din economie, grădinărit, stupărit, pomărit, cultivare de plante medicinale etc).

Subiectul acesta se va lucra de către fiecare preot în scris și lucrarea o va trimite aici cu 10 zile înainte de data conferinței, ca să poată fi predată unui preot designat de subsemnatul, pentru studiere și referare la conferință.

4. Chestiuni de ordin administrativ și oficial.

Petru Popovici, protopop.